

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztőség,

hova a lap szellemi részét
illető minden küldemény
küldendő:
Nagy-Péterfia-utca 977.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.

ELŐFIZETÉSI ÁR: egész évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona). HIRDETÉSEK DÍJA: *Benn a lapban* egész oldal 8 frt, féloldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; *a borítékon* egész oldal 6 frt, $\frac{1}{2}$ oldal 3 frt, $\frac{1}{4}$ oldal 1 frt 50 kr., $\frac{1}{6}$ oldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél ár-
engedmény adatik. Bélyeg-díj minden hirdetésnél külön 30 kr.
Egyes szám ára 15 kr.

A kiadóhivatal

kezelője RÓZSA SÁNDOR főisko-
lai háznagy, kinek nevére inté-
zendő a lap minden anyagi dol-
gára s a külső hirdetésekre
vonatkozó küldemény.

Egyháztársadalmi életünk.

Örömmel, készséggel ragadunk meg minden alkalmat, ha egyházunk körében ilyenről is szólhatunk. Ebben látjuk mi a jobb jövő zálogát; ettől várunk föllendülést, egészséges vérkeringést egyházunk organizmusában.

Valóban, nagyon itt az ideje, hogy ebben a nehéz időben, mikor annyi felhő tolong fölötünk, annyi erő von hátrafelé bennünket: egyesüljünk mi, hazai protestánsok, vagy akár mi reformátusok, lehetőleg minden téren, megragadva minden tisztességes eszközt, hogy meglevő erőnket kifejleszthessük, megmutathassuk, s az esetleges harcra teljes hadi erőnk ismerésével indulhassunk.

Tiszántúli egyházkerületünkben az újabb időkben a szatmári egyházmegyéé az érdem, hogy az egyháztársadalmi élet fejlesztésének nagy munkáját lehetőleg több vonalon felöleli. Nehány tevékeny és lelkes férfia igyekszik ott jóra való közszellemet teremteni, mely ha megvan, mindjárt könnyebb és több sikerre nyújt kilátást a közös akció.

Üdvözljük a derék egyházmegyét a „Szatmári prot. irodalmi kör“ létrehozásáért, melyről, melynek irányáról, céljáról mindjárt lentebb ismertető cikket közlünk. Mint a „Magyar Prot. Irod. Társaság“ ügytekinthető fiókegyletét, mely ennek támogatására, hatása közvetlenebbé, behatóbbá tételére alakult, mi igaz örömmel üdvözljük egyházunk társadalmának ezen új szülöttét, s kívánjuk, hogy növekedjék erőről-erőre, s tölthesse be nagy hivatását azon a helyen, hol a protestáns tudatot ébreszteni, népünket csöndes nyugalomból kissé fölzavarni egyik elsőrendű kötelességünk.

Csak nem régen közölte e Lap ugyanesak a szatmári egyházmegyéből, hogy a Fejér-

Gyarmaton tartott lelkészértekezlet Biky Károly lelkész társ indítványára elhatározta, hogy akciózt indít egy tiszántúli egyházkerületi, majd esetleg egy egyetemés magyar református lelkészértekezlet összehívására.

Mindig úgy volt az mi nálunk Magyarországon, hogy ott voltak legmozgékonyabbak az emberek, hol legnagyobb volt a veszedelem. Szatmári testvéreinket erősen fenyegeti a katolikus világ tengerének hullámverése: dolgozik tehát, s árboczra siet és hív minden hajóst.

Oh halljuk meg a hívó szót. Siessünk a szorongatott testvérek támogatására. Ne higyük, hogy akárhol is minden veszedelemtől távol állanánk. Mindenütt foly a munka ellenünk és folyni is fog, míg lesz katholicizmus, mely a protestántizmusban egyedül csak az ő eszméi, céljai negációját akarja látni.

Tiszántúli egyházkerületi, avagy épen egyetemés magyar református lelkészértekezlet, jöjjön el a te országod!

Oly sok közös megbeszélni valónk volna! Oly kevésbé ismerjük egymást!

A szatmári egyházmegyének minden tiszteleltre méltó vezérférfiai nagy szolgálatot tesznek egyháztársadalmi életünknek irodalmi körük létesítésével, de még nagyobbat tennének azzal, ha sikerülne nekik egyháztársadalmunk lelkészeit nagyobb közös értekezletek alkotására lelkesíteni.

Segítsen meg minket erre a mi jó Istenünk!

Cs. L.

A szatmári prot. irodalmi kör.

E b. lapok olvasói erről az új irodalmi körről csak annyit tudnak a közlemények után, hogy az megalakult. Közölve volt ugyan mult évben ennek alapszabályzata s felhívó szövege, de az idők folyamában egymásra toluló események bizonyosan letörölték már az olvasó

emlékezete táblájáról azokat. Nem végzek hát haszontalan munkát, ha ez irodalmi kör munkamezejét megismertetni kívánom e lapok olvasó közönségével.

A „Magyar Prot. Irodalmi Társulat“ csak úgy érheti el kitűzött célját, ha sikerül neki az ország több pontjain fiók-köröket szervezni s ezek útján a nép rétegibe bevinni a prot. eszméket. Magának az anyatársulatnak kevés hatása lesz addig a népre, bármily eszközei legyenek is e célra. Hiszen a világi rendből nagyon kevesen vannak az anyatársulat tagjai között, s a kik beiratkoztak is, csak névleg szerepelnek ott azon a mezőn, mely — valljuk meg — egy százados temető benyomását teszi az emberre. Világi agilis férfaink számára más mezőt kell felnyitnunk, hol ők is tevékenykedhetnek, prot. szabadelvűségöket, erejüket, ambíciójukat az egyház érdekében s javára érvényesíthetik. Ez a mező az *egyház-társadalom* mezeje.

A szatmári kör e mezőt akarja művelés alá venni, és pedig a világi rendűek tevékeny közreműködésével. Azért is célul tűzte magának, hogy a vármegye társadalmi központjain, mint Szatmár, N.-Károly, N.-Bánya, Mátészalka, F.-Gyarmat, Csenger stb. időnként matinee-kat rendez, felkeresi ott a társadalom tényező elemeit, felkölti a szendergőket, felpezsdíti a prot. társadalom életét, erősíti ott a prot. öntudatot, egyháziasságot, irányt jelöl a társadalmi életben, eszközöket s módozatokat nyújt az egyházi élet elevenítésére stb. Ezen matinee-k rendezésére a helyi s vidéki intelligenciát bevonja, hangversenyek, esetleg tánczvizsgálommal egybekötött estélyek rendezésére a hölgyeket is felhívja s mindezekben szem előtt tartja a fő célt, a vezér-eszmét, a prot. egyház-társadalom lendülését. Szívesen nyújt segédkezet az irodalmi kör egyes kisebb községeknek is hasonló irányú törekvéseiben, minden egyes lelkes és gondnok megannyi ügynöke lesz a körnek községében, mintegy élő esatornája a kör tevékenységének.

Másik mező, melyet a szatmári kör művelés alá venni akar, — az irodalom mezeje. Megindít s fentart egy heti lapot, egyház-társadalmi irányú s jellegű közlönyt. Ezzel kapcsolatban népies olcsó iratkákat, füzeteket ad s terjeszt a nép között. Megalakulása után azonnal

kiadott már egy füzetet a vegyes házasság kérdésében, mely a szatmári klérus előtt oly nagy fontosságúnak látszott, hogy azzal maga a püspök is foglalkozott egy prédikációjában s intette híveit, hogy azt kezükbe ne vegyék. Világba lépésével tehát a szatmári kör érezhető hatást tett úgy a prot. társadalom, mint a klérusra, a nélkül, hogy legkevésbé provokálni akarta volna is ezt. Irodalmi téren folytatni fogja a kör az egyházvédelmi harcot tisztességes fegyverekkel. Nem megbontani a társadalmi békét, hanem a béke ellenségeit leálcázni lesz törekvése, a mire a hatalmas klérussal szemben szükség van épen Szatmáron, hol a jézsuiták, pázmányisták „Heti Szemlé“-je katholizálni akarja a társadalmat.

Vajha hazánk több pontjain alakulnának ilyen prot. irodalmi körök! Nagy-Várad, mely még nem régen erős vára volt a református egyháznak, melynek elemi iskolái, gymnasiuma voltak, — maholnap katholizálva lesz összes társadalmában! Vigyázzanak ott az órállók! magunkról tudjuk, hogy mily veszélyt rejt egyházunkra a kath. püspöki székhely fénye és hatalma, mely ellen mi csak tollal, szóval védekezhetünk!

Irodalmi körünk független ugyan a „Magyar Prot. Irod. Társulat“-tól, de azzal karöltve kíván haladni. Megtartja szabad mozgását, bár eszközei kevesek és gyöngék, anyagi ereje korlátolt. De bízik jövőjében, reméli, hogy az elvetett magból terebélyes fa leend idővel. Jóakaratot, jóindulatot, pártfogást kér mindazoktól, kik törekvésüket helyeslik!

Biki Károly.

K Ö Z É L E T Ü N K .

A boros-sebesi király-imádság.

Szept. 16-án kelt 37. számunkban közöltük azon hódolatteljes beszédet, melyet *Szell Kálmán* n.-szalontai egyházmegyei esperes intézett Boros-Sebesen a királyi Felséghez, valamint közöltük az erre adott királyi választ is. Most pedig, a fölemelő alkalomra tekintettel, kiadjuk

✠ T Á R C Z A . ✠

Tek. Palóczy László Ur, Borsod Megye 2-dik A-Ispánjának a Köz-Gyűlésen 1841. Február 17-dikén a Vegyes házasság ügyében, Orczy János szónoklata után mondott Beszéde.

(Folyt. és vége.)

En, mint Protestans és Publicista, ezer köszönettel vallom magamat a Clerus adósának, sőt esdekelve arra kérem, hogy kövessen el még több, sokkal több ollyakat, mint most az áldás megtagadásával cselekedett, s gyűlöltesse meg magát még jobban a világgal, annál hamarabb fog ütni a Hierarchia vég órája. Köszönöm, ezerszer köszönöm jelesen azt, hogy Rómában azon 60—70 éves öreg Cardinálusok, kikből az esztendők vénségi sullya az élet édességeinek és örömeinek minden érzését már úgy is kiszárította, — mostani intézkedéseikkel épen az emberi legerősebb indulatot, u. m. a két nem egymás iránti heves szeretetének lobogását támadták meg, s annak tesznek akadályokat. Azon fő papokrul elhiszem, hogy vallásos buzgó papok, de engedjenek meg, ha róluk azt mondom, hogy nagy Inpoli-

ticusok. Hát elfelejtették már Rómában, hogy (a mi ott keservesen fáj és fáj még most is) Angliának Rómától elszakadását is a viczkándo-zó vérü, s nőjétől, a megunt arragóniai Katalintól elválasztását rimánykodva kért, de meg nem nyert 8-ik Henriknek szerelmi indulatja okozta? Lesznek még több ilyen történetek is. Ne féljen a Clerus a Protestánsoktól, hogy ezek vagy erőszakkal, vagy csábítás által fogják a Protestántismust terjeszteni s a Catholikus hívek számát fogyasztani. Az okos és sokat olvasott Catholikusokat (kik sok ezereken vagynak mindenhol) a Protestáns Positiva vallás már ki nem elégíti, többet várnak és óhajtanak már ők, mint mennyit az Evangelicus vallás adhatna nekik jelenleg, s egy olly új reformatiohoz készülnek ők, mely egy Philosophus század kívánatainak jobban megfelelően. Meg van jövendölve s minden bizonynyal be is fog teljesedni, hogy egy új reformatio ismét a Római Catholikus Anya Szt. Egyház kebeléből fog kitörni. Ám hiszen!

A XVI-ik századbeli reformatio is a Róm. Cath. Anya Szt. Egyház kebeléből kitörését micsoda okok állították elő? Azok, hogy oda jutott volna már a világ, hogy a lovára felülni szándékozó pápának kengyelét római Császár tartotta, ő pedig ennek fejéről lábával rugta le Császári koronáját; Fejedelmek, egész országok

azon szép imádságot, melyet f. hó 10-én a boros-sebesi ref. templomban ugyancsak Széll K. esperes úr tartott. Köszönetet mondunk egyszersmind e helyen *Vadas Gyula* csermői lelkész-tanító úrnak, ki ez imádság beküldésével megörvendeztetni szíves volt bennünket.

Az imádság következőleg hangzott:

Imádandó Isten, Mindenható Felség! Téged keres a mi lelkünk! Hozzád száll esdő imánk, mert te vagy az erők, az áldások s a kegyelmek egyedüli és örök kútfeje. Im bejöttünk nagy örömmel Felséges Isten! a te szentidnek gyülekezetibe, a te templomodba, hogy magasztaljuk a te nagy nevedet, hálát adjunk gondviselő kegyelmedért, hogy esdve kérjük a te atyai oltalmadat, a te lelkednek áldó segedelmet.

Isten jó Atyánk! Ha vissza gondolunk a multra, vagy aggódva nézünk a bizonytalan jövő felé: kihez, oh kihez mennénk máshoz! Hiszen te tartod kezében az időknek járását; s tőled száll alá minden jó adomány és tökéletes ajándék onnan felül az egekből! Áldjad azért én lelkem az Urat és az ő jótéteményéről el ne felejtkezzél soha!! Azonban a mai napon, midőn e kisdéd község a legelső magyar embert — koronás királyunkat tiszteli falai között — e mai napon nem csupán a velünk és szerelmeseinkkel közlött áldásidért és atyai gondviselésedért áldjuk és magasztaljuk a te nagy nevedet; de imádunk téged mint hazánk védőjét, mint a királyok Királyát!!!

Mint egykor Betlehembe szent áhitattal mentek napkelet bölcsei és pásztora, hogy tisztességet tennének a várva-várt Messiásnak: úgy mi is édes magyar hazánk több vidékéről vetélkedő buzgósággal siettünk ide, hogy tisztességet tegyünk koronás királyunknak! Miként őket, minket is fényes csillag vezérelt ide, — a hazaszeretet tündöklő csillaga, hogy az alattvalói szív legmélyebb hődelátát, törhetlen hűségét bemutassuk annak, ki a kerek föld legalkotmányosabb uralkodója és a mi szeretett apostoli királyunk; hogy lelkünk buzgó imádságában könyörögjünk Hozzád, oh királyoknak Királya a Te felkentédért, koronás királyunkért, hazai és egyházi alkotmányunk örök fényként tündöklő legfőbb öréért, ki magasztos fejedelmi erényei által példányképül áll

előttünk a kötelesség buzgó teljesítésében, a szeretet munkáinak gondviselészerű gyakorlásában. Könyörgünk Hozzád áldások kiapadhatlan kútfeje Mindenható Isten, hogy ezen te felkentédet, koronás királyunkat, kegyelmednek bőségével szeressed, áldjad és boldogítsad.

Isten jó Atyánk! Buzgó hálát adunk neked azon nagy kegyelmedért, melyet édes magyar hazánk és nemzetünk iránt mutattál. Mert, hogy annyi évszázad viszontagságai és kemény megpróbáltatásai után e haza és nemzet Phönixként él, fejlődik és halad: ez a te gondviselésednek csodás irgalmassága. Áldással ezért Uram, és térjen a te szent nevedre dicséret és dicsőség. Oh légy ezentul is a mi édes magyar hazánknak és nemzetünknek gondviselő édes Atyja, légy előmenetelünk boldogságának örök kútfeje!!! Áldd meg Uram a király tanácsosait — alkotmányos magyar kormányunkat; — add, hogy ő vezérletök alatt a törvény és igazság — az egyetértés és jó békesség csókalgassák egymást utcáinkon s egyengessék jólétünk, haladásunk ösvényeit.

Legyen a te áldásod és kegyelmed az anyaszent-egyházon és ennek veteményes kertjein az iskolákon, hogy így ezek által terjedjen naponként az igaz vallássság, a józan felvilágosodás és a keresztyéni szeretet és jöjjön el hozzánk minél előbb az az ország, melynek eljövételéért naponként imádkozunk.

Áldásoknak Istene, jó Atyánk! Áldd meg e hazának minden felekezetű és ajku fiait, hogy mint egy hazának polgárai, — egy mennyei Atyának gyermekei, — egy ugyanazon szeretetben egyesülve, — egy szívvel-lélekkel, egyesült erővel munkáljuk e haza jólétét, felvirágzását.

Legyen a te áldásod és kegyelmed e gyülekezetben, ennek külső-belső előjáróin, — nagyjain és kicsinyein!

Legyen a te áldásod és kegyelmed Uram, mindnyájunkon, hogy így legyünk mindnyájan a te néped és a te örökséged mindörökké. Ámen.

Mi Atyánk! stb.

Te benned biztunk eleitől fogva! Uram téged tartottunk hajlékunknak s te benned vetett hitünk, bizodalunk nem szégyenült meg soha. Most is azért, midőn jó reggel kerestünk tégedet s öntöttük ki előtted

átok és Interdictum alá vettettek, — a népek királyok iránti hűségök alól feloldoztattak; X-ik Leo pápa alatt a bűnbocsátással gazdag uzsoráskodást fizető reatirozást a Simonia, s a VI-ik Sándor udvarában olly nagy szerepet játszott Borgia Lucretia egy estve sok pénzt vesztvén a játékban, a mint ezért megszóllított, azt felelte: No! s mit? hiszen én tegnap csak a németek bűneinek egy esztendei taxáját vesztettem el, megfizetik ők azon taxákat újra a jövő esztendőben. Az egyenlő okok és visszaélések már mindenkor egyenlő következeseket szülnek, s egy új reformatio a Clerusra nézve rettenetesebb lesz az elsőnél.

En t hát magam is ahoz hajolván, hogy (a szerint mint indítványoztatott) az 1647-iki 14-ik törvény cikkely rendeletének végrehajtásával az áldást megtagadó és így törvényszegő papok megítélése és büntetése végett különös törvényszék rendeltessék ki; meghatározatni, s a nép előtt kihirdettetni szükségesnek vélem még azt is, hogy:

1-ör. Az evangelicus vőlegénytől, arról való Reversalis kívánást, hogy minden gyermekeit a Római Catholikus hitben nevelteti, a törvény nem parancsolja, és így azt teljesíteni senki is nem köteles.

2. Minden e tárgyban ma kelendő határozatok ne csak hirdettessenek ki, hanem minden egy-egy helység-

ben írásban is adassanak ki a Biráknak, olly tudósítással, hogy az előjárók, mihelyt értésökre fog esni az, hogy helységeben vegyes házasságbeli jegyváltás történik, a jegyeseket tüstint magok elibe hivatva azon határozatot (foglatatjuk magyarázásába és fejtegetésébe való minden bocsátkozás nélkül) szükséges tudás végett előttük elolvassák. Egyébiránt

Mindenkit e teremben és termen kívül, legyen az Catholikus, Protestans, egyesült vagy nem egyesült görög, Királyomhoz, hazámhoz hű lélekkel ezennel arra szólítok fel, hogy mivel édes Idvezitőnk is azt mondotta: „arról ismernek meg titeket, hogy az én követőim vagytok, ha egymást szeretitek“ — ha, és a mikor akármeltyikünk papjai arra tanítanak bennünket, hogy gyűlöljük és üldözzük egymást, tanításaikra ne hallgassunk. Egy Istent imádunk, egy Királyt tisztelünk, egy haza, egy törvény, egy alkotmány oltalma alatt élünk, s vagyunk boldogok, — egy törsokből származtunk, s többeket közülünk a vérség is összeköt; szeressük s kulcsoljuk egymást atyafiui és baráti szeretettel dobogó melleinkhez!! Vigyük elő hazánk boldogságát! Erre tanítsuk a népet is, s a mit tanítunk, tegyük is! En legalább míg élek ezt cselekszem, s abban a hitben halok meg!!!

szívünk érzelmeit, — vedd kedvesen a mi reggeli áldozatunkat s hallgasd meg buzgó kérésünket, a mi édes Megváltónk, a Jézus Krisztus érdeméért. Ámen.

Baptisták-e hát?

(Válasz Szalay és Kecskeméthy uraknak.)

Azok! Hogy kikről van szó: e lap hasábjain az én, Szalay és Kecskeméthy lelkész urak neve alatt vagy inkább (hogy kifejezéseim ezúttal korrektebbek és félremagyarázhatlanabbak legyenek) fölött megjelent cikkek-ből a szíves és türelmes olvasó bizonyára tudja.

„Nagyvárad levél“ czimen közölt „közleménykém“ben (Debr. Prot. Lap jul. 29-iki szám) Szalay J. lelkész urat „baptismusra hajlandóság“-gal *vádoltam* — „Keresztyén“ czimű lapocskájáról (gunyolódás nélkül szólok) pedig azt irtam, hogy „beteges, baptista ízű“; s Szalay úrral egyetemben K. F. békési lelkész úrról végül megjegyeztem, hogy nálunk a baptisták által „baptista papok“ néven emlegettetnek.

Ezekre nevezett lelkész urak megadták, mint vártam is, a czáfoló és tiltakozó választ.

Hát ha mindazok, miket irtam, *vádak*, de nem *hamis vádak* ám, mint Szalay úr „Keresztyén“-jében *baptista olvasói* nagy lelki gyönyörűségére és épülésére (mert más olvasói nagy részben *eredetiben* olvashatják már előre a lapocskák jó részét) elnevezte és közzétette. Én *tényekre* hivatkoztam s azokat föntartom még a hozzá-*am* intézett két „Válasz“ után is. Mert megczáfoltaknak nem látom.

Hogy miért? tárgyilagosan elmondom. Kezdjük az apraján.

A „Keresztyén“ juniusi számában „a békésbányai ref. egyházmegye“ és „a baptisták Franciaországban“ czimű hírekre vonatkozólag, — melyeknek utóbbikat én szóról-szóra átvettem — azzal mentegetőzik Szalay úr, hogy e hírek közlésében dr. Mathews és Szabó János (esperes) uraknak *egyszerű fonográfja* volt. Megengedem. De feleli Szalay úr, hogy azon fonográfok között, melyeket iskoláinkban mutogattak az utóbbi években, sok eléggé tökéletest (ha lehet ezt mondani), de több *tökéletlent* láttunk és hallottunk. Valóban sajnálom, hogy én életemben még csak háromszor láttam és hallottam fonográfot, s hogy bizony azok elég tökéletlenek voltak. Hanem azt most utólag be kell rólok ismernem, hogy a Szalay úr írva-beszélő, új módi (angol mód) fonográfja mellett nincs okuk pirulni, ha csak azért nem, mert olyat, mit beléjük nem beszéltek, visszaadni képtelenek. Hát én, míg saját szememmel nem olvasom, nem hihetem el, hogy abban az esperesi jelentésben szóról-szóra ez áll: *Tevékenységek mutatójául szolgálhat némileg az, hogy ma már Békésen öt helyen tartanak (t. i. a baptisták) isteni tiszteletet, míg a békési fényes egyház még mindig csak egy helyt.* Itt a végzavakban van a leplezett *tendenzia és hajlam*; ebből is érzett valamit a szerk. úr, mikor a békési dolgokról közölt, nemcsak abból „az Isten emberéhez hasonló bizonyos keserű szomorúságból.“

Hogy melleleg itt jegyezzem meg, kérdem: hogyan vág ezzel össze Kecskeméthy úrnak a békési baptisták létszámáról közölt statisztikája, mely szerint „Békésen a városban 43-an és a külsőségeken 34-en, összesen 77-en vannak“? Ez a 77 futkározó atyafi csoportosulna *öt helyen*? Vagy a nt. esperes urat informálták a veszélyt nagyítva? Melyik az igaz?

Tovább menve, a Sankey-féle énekek értékéből

nem akarok levonni, de azért azokat — ha csak nagyvárad és nem budapesti vallástanár vagyok is* — émelgős, czikornyás énekeknek tartom (ha szabad a Szalay úr által koronként ízelítőül adottakból az egészre következtetést vonnom), melyeket örömetst hagyok én csak a baptistáknak. Hogy a budapesti ref. fiókegyház, sőt az anyaegyház gyermekei is éneklék, az még nem szánkczionálja azoknak éneklésre hasznos és alkalmas voltát; de meg én — minden régiségök mellett is — több építő erőt találok a mi jó öreg zsoltárainkban és dicséreteinkben; mert azok a Sankey-féle énekek, miket Szalay úr közöl — bárki fordítgatja — csinált virágok, melyeken legkevésbé sem ömlik el az ujjászületett lélek nagy ember ihlete.

És most rátérek arra, mit a válaszoló lelkész urak leginkább forsziroztak: az *ujjászületésre*.

Azt mondja Szalay úr, hogy én baptiskodást látok abban, *hogy ő ujjászületett*. Nem tetszett megérteni a dolgot. Nem abban látok én baptistáskodást, hogy ujjászületett, hanem abban, hogy *baptista módra* született újjá. Világosan ezt mondtam. Honnan meritem én ezt? Hát csak abból, hogy ő a baptisták fitogtatott ujjászületettségét *őszintének és igaznak veszi*, rokonságot látva az és a magáé között. Mert hisz ezt árulja el az, hogy lapocskája valóban kiváló előszeretettel (nem úgy, mint én Kecskeméthy úrral) foglalkozik velök; s lelki rokonság fejében szellemi és lelki táplálékkal majdnem minden számában traktálja őket.

Ugyan, ugyan! micsoda *ujjászületett* az, ki alig hogy bementette a predikátor úr, már *unio dei mystica*-val dicsekszik, midőn ilyeneket mond: *érzem, hogy már egészen bennem van a Krisztus* (egy nagyvárad baptista saját nyilatkozata); szerencsére akad köztök oly szerény is, ki csak *félíg érzi még magában*. Micsoda ujjászületett az, ki magát teljesen tökéletesnek mondja, ki többé bünt nem tehet (egy másik baptista nyilatkozata) — pedig azt csak elismeri Szalay úr, hogy az ujjászületett is vétkezhetik, míg a testben él. (Helv. Conf. XIV. 7. §.) Micsoda ujjászületettek azok, kik templomainkat latrok barlangjának titulálják, nem becsülvén meg — nem azokat, kik ott összegyülni szoktak, hanem — *Azt*, a kinek neve dicsérésére emeltetett az a hajlék; pedig Sz. úr is azt mondja lapocskája márcziusi számában a 21-ik lapon az ujjászületésről: „a száj, mely eddig Isten káromlásával volt elfoglalva, ezután legyen Isten dicsőítésében munkás.“ Micsoda ujjászületett az, ki mindenkit lenéz és kárhoztat, ki vele együtt nem hívóskodik, pedig Sz. úr is mondja: „a kevélység helyét foglalja el az alázatosság“ és Pál is így szól I. Kor. IV. 7-ben: „... Micsodád vagy, a mit nem vettél volna és hogy ha vetted, mit kevélykedel...“ Micsoda ujjászületett az, ki az Istennek lélekben és igazságban imádása helyett formalitásokkal kaczerkodik.

Valamit mondok Sz. úrnak. Van az ujjászületett gyermek közt *idellen* is. Bizony nem más az ilyen ujjászületettség is. Több őszinteséget és kevesebb angomániát!

Czáfolásomul Sz. úr elősorol néhány nagy nevet, kik „írásaikban vagy magok beismerik, vagy életiróik rólok beismerik, hogy ujjászülettek.“ Helyesebben cse-

* Valóban mosolyra gerjesztő naivság foglaltatik Szalay úrnak azon szavaiban, midőn Farkas Sándor budapesti vallástanár neve említésénél közbe teszi eme szavakat: „tehát nem nagyvárad vallástanár.“ Oh sancta simplicitas! Hát a theologiai képzettségnek már a városok lesznek a fokmérői. Szegény Vásárhelyi Zsigmond szolgatársam te! ki Zaláthán ideigleneskedel s körös-nagyrévi missionáriusnak megválasztatáshoz csak halvány reményed sem lehet, — mi lehetsz te a Sz. úr szemében?!

lekedett volna Sz. úr, ha életirójának hagyja ezt a dicsőséget; úgy tán az utókor elhitte volna róla, mit én szegény nagyváradi hitoktató, és még csak segéd-lelkész, kétségbevonni merészkedem, pedig nem felejttem az Irás szavait: Ki vagy te, hogy más szolgáját kárhóztatod; ki vagy, hogy mást ítélsz? mert nem én, de az ilyen ujjászületettség maga magát elítéli.

És mikor már túlmerészen dobálózott azokkal a nagy nevekkal, azt kérde Sz. úr, hogy hát ezek baptisták voltak? Hát a Heid. Káté, mert ujjászületést tanít, baptista káté? Hát J. Kr. baptista mester? (Micsoda climax ez a kérdésekben?) Mint Sz. úr szerint nem, úgy szerintem sem. Hanem a Pál ap., Luther, Zvingli, Kálvin stb. ujjászületése épen az, melyet én ujjászületésnek tartok, s a milyet kell nekünk mindnyájunknak óhajtanunk, hogy közöljön velünk Isten kegyelme s valósítson meg életünkben.

Bár, a ki az én közleménykémet figyelemmel olvasta, abból katholicizmust, quakerizmust s még inkább egyházunk tanai fölött gunyolódást nem olvashatott ki: mégis hadd ne hagyjam szó nélkül Sz. úrnak három pontban összefoglalt *vádolhatnám*-ságait. Igaz, hogy ezeket nézve és olvasva, tulajdoníthatnék én is Sz. úrnak a Prot. Egyh. és Isk. Lapok egyik híre módjára, ha nem is *vastag tudatlanságot*, de a katholicizmus és quakerizmus lényegének ismeretében egy kis felületességet. Azonban még azt sem teszem. Csak idevonatkozólag fölemlíték egyet-mást.

Az általam az ujjászületést illetőleg elmondottakban, hogy hol lát Sz. úr katholicizmust, nem tudom elgondolni Tán abban, hogy én az *isteni kegyelmet*, mint kálvini egyházunk szigorú következetességgel kimondott központi tanát: Isten az, a ki azt cselekszi bennünk, mind hogy akarjuk, mind hogy véghez vigyük a jót (Fil. II. 13. és Helv. Conf. IX. 5. 6. §.) — nem emlegettem.

Hiszen ha én merev pelágián felfogással a megtérést (melynek egyik mozzanata, a *bűnbánat* — de nem a katólikus poenitenciát, hanem a biblia szerinti ó-ember megöklését tessék érteni — megelőzi az *ujjászületést*, mint a bűnbánat után beállott életfolyamatot) az erkölcsileg szabad ember jóra törekvő akaratának tulajdonítottam volna — a kegyelmet csak az emberi jóra törekvő akaratot gyámolító isteni segélynek tekintve, — úgy tulmentem volna még a semipelágián katholicizmuson is. Igen, pelagianizmust olvashat ki Sz. az én megtérésre, ujjászületésre vonatkozó szavaimból, ha cikkem megírásánál bennem az isteni kegyelem kálvini tanát nem előföltételezte; de katholicizmust — ha megtekinti a tridentí zsinat idevágó határozatait (Conc. trid. Sess. 17. Can. 4, 5.) — *nem*. De hát se pelagianizmus, se katholicizmus nincs ott, csak az — hasonlítsa össze — a mi a Helv. Conf. XIV. 1. §-ban s ennek alapján a Kovács L. és Gergely K. „Ker. Hittan“-ában (Tankönyv a gymn. III. és IV. osztályai számára. Jutalmazott pályamű. A tiszántúli ev. ref. egyh. ker. tulajdona.) a 22—23 oldalon foglaltatik, előföltételezve Sz. úrban azt, miszerint — a mit nem kételek — tudja, hogy az akarat csak a kegyelemmel szabad.

(Folyt. köv.)

Tóth József.

Nyilatkozat.

A folyó évi szept. 2-án megjelent „Debr. Prot. Lap“ tudósítást közölt a nagybányai egyházmegye augusztusi közgyűlése lefolyásáról, kiemelve annak tárgyai között

hivatali lemondásomat. Miután a közlő, mind a lemondásról felvett jegyzőkönyv jónak látta indokaimat elhallgatni, és miután többen kérdést intéztek hozzám visszavonulásom indokairól, felvilágosításul és magam igazolása végett szükségesnek tartom lemondásom indokait az érdeklődők előtt elmondani. Lemondási nyilatkozatomat következőben terjesztettem be az egyházmegyei közgyűléshez: Nagytiszteletű egyházmegyei közgyűlés! Mélyen érzem azon kitüntető bizalomnak értékét, melylyel egyházaink nagy többsége a főjegyzői és tanácsbírói fontos állásokra ismételten megválasztott; de meggyőződésem szerint a mai viszonyok között elveimmel megegyezőleg nem tölthetvén be azon hivatalok kötelességeit: hálás köszönetem nyilvánítása mellett minden egyházmegyei tisztettről lemondok, kérve a kegyelem Istenét, hogy egyházmegyénk gyűléseit egyetértő munkásságban vezérelje és segítse a békés fejlődés útján anyaszentegyházunk építésében.

Tudom, hogy nem most van, hanem még tavaszi közgyűlésünk alkalmával lett volna lemondásomnak szabatos ideje, el is voltam arra határozva: de többek felkérésére az akkori emelt hangulatba nem vegyítettem a lemondás disszonanciáját, rövid időre bár, — megtagadtam önmagamat.

Kötelességemnek tartom azonban minden félreértés kikerülése végett lemondásom indokait teljes nyíltsággal elmondani, kijelentvén egyszersmind, hogy vádolni, sem sérteni nem akarok senkit, csupán a tényeket mutatom fel, melyek elhatározásomat megérlelték.

2. Méltóztatnak emlékezni, hogy a közelebbi években egyházmegyénk ügyei nem úgy folytak, mint azt ily testület méltósága és feladata igényli. Nem keresem, annálkevésbé mutatom fel az azt előidéző okokat, csak arra hivatkozom nyugodt öntudattal, hogy azon hatáskörben, mely nekem jutott, a méltányosság és igazság korlátai között igyekeztem a békét helyreállítani, az ellentéteket kiegyenlíteni, a kedélyeket lecsendesíteni, s egyházmegyénk tekintélyét védeni. Elismerést ezért nem vártam, mert csak kötelességemet teljesítettem: de fájt a méltatlan gyanúsítás és bántalmazás, melyet még azoktól is szenvednem kellett, kiknek érdekeit védtem, a nélkül, hogy bárki részéről támogatást, vagy még kevésbé hogy elégtételt nyertem voltam. Miután hasonló esetek felmerülése jövőre sines kizárva, s az egész tanácsbírói testület sérelme feledésbe ment: nem akarva hasonló sorsban részesülni, — lemondok.

2. Ha a közelebbi években alakult egyházpolitikai belügyeinket vizsgáljuk, tudjuk, hogy egyházmegyénk több elvi határozatokat hozott és mindig egyhangu egyetértéssel; én azokat meggyőződésből is híven jegyzőkönyveztem, s ott, hol védenem kellett, védtem. De mit ért e törekvés, ha egyházmegyénknek nagyobb tekintélyű képviselője épen ellenkező állást foglalt el a felsőbb egyházi hatóságok körében? Nem akarok rekriminációkba menni, mert hiszen amaz elvi határozatoktól eltérést, sőt azoknak ellentétes állását egyházmegyénk az újabb választás tényével egészen magáévá tette, és így presbyteri egyházalkotmányunk nehézményezett consistorialis szellemű törvényváltoztatásait — eddigi álláspontját elhagyva, önként elfogadta. De én egyéni meggyőződésemet fel nem mondtam s ily elvi kérdésekben azzal ellenkező szellemű határozatokat jegyzőkönyveznem, lelkiismeretem tiltja: nincs tehát más út számomra, mint levonni a következtetést, és elhagyni a tért, hol ezt tennem hivatalomból kifolyólag kellene.

3. Lemondok, — mert szavam mindenkor beváltom. Két év előtt épen a nagybányai gyűlésen, két

lelkészársam ismételtén kifogásolta a jegyzőkönyv küldöttség általi hitelesítését, habár úgy világi, mint egyházi testületeknél ez rendes gyakorlatban van, és meggyőződhetek minden alkalommal arról, hogy annak a gyűlés színe előtt való hitelesítése fizikai lehetetlenség, a menyiben első nap 10—12 szám tárgyalatik le; ezt lehetne ugyan hitelesíteni, de mi értelme van ennek, ha 40—50 szám más napra marad, s a gyűlési közönség a tárgyalások végét be sem várja, utolsó órákban a gyűlés legfeljebb 8—10 tagból áll, ezek is alig várják a tárgyalások végét, hogy szétoszolhassanak. Miként lehetne tehát még hitelesíteni is? Rendes eljárás, hogy az esperesi hivataltól gyűlés előtti napokban két, három ízben kapja a főjegyző az iratokat, számszerint 40—50-et, azokat azonnal szétosztja a jegyzők között, magának tartván az oroszán részt. — De még azután adnak be, vagy gyűlésen kerül elő számos ügy, s az 50-ből lesz 70—80 szám, és oly gyorsan kell másodnapon az új és egészen ismeretlen ügyekről jegyzeteket tenni, hogy erre is alig van fizikai ideje a jegyzőnek, — hol, s miként lehetne tehát másképp, mint küldöttség által hitelesíteni? Ha szabályaink szerint csak a gyűlés előtt 8 nappal beadott s a jegyzők által feldolgozott ügyekről volna tárgyalás, — a mint tapasztalni lehetett, — a jegyzői kar azokról szabatos előterjesztéseket és végzési javaslatokat készít, melyeket a gyűlés előtt felolvas és azok nagyrésze el is fogadtatik: de míg e szabály be nem tartatik, és a jegyzők előtt egészen ismeretlen új ügyek derűre-borura kerülnek szőnyegre, — addig képtelenség épen a fentebbi okok miatt közgyűlésen teljes jegyzőkönyvet hitelesíteni. — A felhozott nagybányai eset alkalmával azon két lelkészársamnak megígértem, hogy mandátumom lejártával avatottabb kezekre bízom a jegyzői hivatalt, — ez ígéretemet váltom most be lemondásommal.

Nagytiszteletű egyházmegyei közgyűlés! Mind-ezeket kötelességem volt ez alkalommal elmondani, és miután újabb egyházi törvényeink szerint egészen más mederben fognak egyházmegyei gyűléseink folyni: a közügy érdekében kérem a gyűlés alkotó tagjainak figyelmébe előterjesztésemet.

Most bocsánatot kérve nyíltságomért, melyre lelki ismeretem kötelez, de különösen azért, hogy hivatali teendőimet nem végezhettem úgy, hogy mindenkinek tetszését megnyerje, — ismételtén megköszönve az egyházmegyének irántam, érdemetlen iránt tanusított kitüntetését, Isten áldó kegyelmét esdve egész egyházmegyénkre és minden tanácskozásaira: nyugodtan bocsátom ellátása alá minden hivatalomat, kérve az új választás elrendelését.

A két első pontban foglalt indokokhoz kommentár kellene azok részére, kik egyházmegyénk viszonyait, s közelebbi években lefolyt eseményeit nem ismerik, de miután lemondásomat azokhoz intéztem, a kik nagyon jól tudják, mit olvashatnak a sorok között: bővebben nem tartottam szükségesnek fejtegetésekbe bocsátkozni.

Annyit még megjegyezhetek, hogy az egyházmegyei gyűlés lemondásomat el nem fogadva, tulzó elismeréssel nyilatkozik hosszas hivatali működésemről, de már a közlő úr előre is tudja, hogy lemondásom mellett állhatatosan megmaradok, — legyen az ő hite szerint.

Sollész János,
ombodi lelkész.

IRODALOM.

Ünnepi és Évszaki Egyházi Beszéd. Irta néhai *Révész Bálint*. Sajtó alá rendezte és kiadta *Csiky Lajos* debreczeni ev. ref. theol. akadémiai tanár. IV. kötet. Debreczen, „Csokonai“ nyomda és kiadó részv.-társ. nyomása. 1893. — Ára 2 frt 25 kr.

(Folytatás.)

5. *Adventi. A. i. Ján. 1. 10—12.* Rettenetes volt a tudatlanság éjszakája a Jézus világra jöttkor, sőt siralmas volt polgári helyzete is az Isten választott népének az idegen uralom megunt járma alatt. Épen ezért közös vala az óhajlás is egy szebb jövő iránt. És ez óhajlás teljesült, az időnek teljességében testté lett az örök Ige és lakozott az emberek között. Azonban e világ őtet meg nem ismeré, s midőn az övéi közé jöve, az övéi őt be nem vevék. S ha volt is néhány pásztor, kik elmenvén Bethlehemig, dicsőítették s dicsérik az Istent; ha volt is néhány bölcs, kik leborulván, tisztességet tőnek a született gyermeknek; ha találkozott is egy Simeon, ki ölébe vevé a kis gyermeket...; de felindult a koronáját féltő böszült király Heródes, a csecsemő elvesztésére; majd midőn hivatását megkezdette, leselkedtek utána, szövetkeztek ellene a farizeusok, papi fejedelmek és vének, s nem nyugodtak, míg ki nem csikarták a néptől ama kiáltást: „méltó a halálra, feszítessék meg.“ Ez vala sorsa Jézusnak az övéi között s ez ma is. Ma sem ismeri a világ Jézust s az övéi be nem veszik őtet; a templomokon kívül alig van már hely, hol az embernek Fia az ő fejét lehajthatná, sőt a templomoknak is többnyire üres, nem pedig hívek seregétől megtelt falai közt lakozhatik Jézus s a Jézust prédikáló ma is kiáltó szó a pusztában!

Mi az oka, hogy a világ nem ismeri Jézust és az övéi be nem veszik őtet?

1-ső ok a vallásos nevelés elhanyagolása vagy tévesztett iránya.

2-ik a lelki kevélység, álfelvilágosodás, mely a tudatlanságnál még veszélyesebb ellensége a vallásnak.

3-ik a kor betegségeiben rejlik, melyek az álmivelttség csatornáján a vallásosság és erkölcsiség életfájához hova-tovább veszélyesebb és mérgeőbb habokkal ömlednek.

6. *Adventi. A. i. Luk. 17. 20, 21.* Ismét felosztás nélküli beszéd e főtétellel: *Micsoda értelemben lehet és kell várunk Isten országának eljövetelét?* Az eszmenet a következő. A szabadító eljöveteléhez egy dicső országnak felállítását és a nemzeti nagyság tetőpontra emelkedését kötötte össze a zsidó nemzet. Ez volt oka, hogy a názáretbeli egyszerű Jézusban nem akart a szabadítóra ismerni. Szinte 19 század forgott már le azóta, hogy ama kiáltó szó hirdeté a pusztában: elközelgetett a mennyeknek országa, és mégis, részint a nemzetek, társadalmak nagy testén meg-megújuló sebek, rothadások, részint egyesek innen eredő nyomorai azt hirdetik, hogy még mindig messze van Isten országának eljövetele. Micsoda értelemben lehet és kell várunk Isten országának eljövetelét? Itt kiindulási pontul az Isten országának fogalmát adja a szerző következőképen: „Istennek országán nem valamely fegyveres erő, pénz, hatalom hármass sziklavárára épült roppant birodalmat, nem is egy minden nemzetiségeket, vallásfelekezeteket egyesítő társadalmi rendszert, sem nem minden fogyatkozástól ment, mennyei vagy paradicsomi jólétben boldog hazát, földi országot kell értenünk; hanem a szellemi és

erkölcsi világot, a Jézusban hívő nemes lelkeknek benső egyesülését, melyben az Isten törvénye uralkodik és a melyben az ember lehető tökéletességre törekszik. "Hogy nem akart Jézus valami hatalmas birodalmat alkotni, biznysága az, hogy a Golgothát választotta. De nem létesíthető ama minden nemzetségeket, vallásfelekezeteket egyesítő társadalmi rendszer sem. És nem lehet feltalálható e földön ama mennyei, paradicsomi jólétben boldog haza sem. Eljöhet, el is jó úgy Isten országa, hogy az mi magunkban leszen. A Jézus Krisztus három nagy eszmét akart megtestesíteni, 1. mely szerint kimondá, hogy eljő az óra, melyben sem Jeruzsálemben, sem a Garizim hegyén nem imádják az Atyát, hanem az igaz imádók imádják őt lélekben és igazságban, melylyel a felekezeti kevélységet, türelmetlenséget és a lélek nélküli vallásos kegyeskedést akarta megtörni; 2. mely szerint kijelentette, hogy mindnyájan egy atyának gyermekei vagyunk és hogy minden nemzetségből kedves neki bárki is, ki őtet féli és akarátját cselekszi, melylyel a nemzeti kevélységet és a népek közt emelkedő választó falakat akarta lerontani; 3. mely szerint kimondá: tudjátok, hogy a pogányoknak fejedelmek uralkodnak azokon stb. (Mát. 20 : 25—28), melylyel a népfenség, egyentőség dicső eszméjének nemes gyökerét akará a társadalmi élet kietlen földébe átültetni. Ha már ezen nagy eszmék mindenütt és mindenkiiben megtestesülnének: úgy eljönne Isten országa közénk, ha szinte nem mondhatnók is, hogy itt vagy amott vagyon. Az Isten országa ily nemű eljövételét kérő felsőhajtás Istenhez, zárja be a beszédet.

Dávidházy János.

(Folyt. köv.)

Kalászkok az életnek kenyeréhez. Szerkesztik *Könyves Tóth Kálmán* debreczeni és *Papp Károly* budapesti ref. lelkészek. IV. füzet.

(Folytatás.)

Szép és felemelő jelenség az, mit ujabban a honi két nagy protestáns egyház életében tapasztalunk. Az a merev ellentét, zárkózottság, egymás iránti bizalmatlanság, mely régebben — nincs mit tagadni — mind a két oldalon megvolt, ma már csaknem egészen elenyészett. Élénken igazolják ezt úgy a zsinattartás idején előforduló mozzanatok, mint úgyszólván a mindennapi események. Itt együttesen építenek templomot, amott a templommal bíró felekezet örömmel engedí át Isten hajlékát a templom nélkül szűkölködők lelki ájtatosságára. Sőt tudunk rá esetet, hogy az idők jelenségeit figyelembe vevő lelkészek közül akadt nemcsak egy, ki református létére nem irtózott attól, hogy ev. gyülekezet előtt hirdesse Istennek örök igazságait és megfordítva. Valóban nagy lelki gyönyörűség ez azok előtt, kik protestáns voltukat nem a dogmatikus ridegségben, merevségben keresik, hanem az élő munkás szeretetben, a haladás és lelkiismereti szabadság eszméiben találják fel.

Az idők gonoszak. Az a középkori sötét szellem, melynek ereje bigottságában, hatalma az anyagiakban, nyilatkozása lelki kevélységben áll, ismét emelgeti fejét. Itt az idő, hogy mi protestánsok, kik erőnket egyedül a Krisztus evangéliomából merítjük, együtt, egy célért fáradozva, küzdve építgessük a mi drága Sionunkat, s biztosítsuk annak életét.

Bár még erősebbé válhatnék a kapocs!

Az egymáshoz közeledés, az egymás iránti bizalom jelének tekintjük azt is, mit e füzet iróinál tapasztalunk. Im a szerkesztők reformátusok, s milyen szépen meg-

férnek egymás mellett a református és evangélikus írók e tisztán egyházi jellegű folyóiratban!

A kezünk alatt levő aratási beszédet *Horváth Sámuel* ev. lelkész írta, Joel 3. 13. és János Jel. 14. 15. alapján. Nyomon járó, építő hatású, kerekded, egyszerű beszéd, minden nagyobb igény nélkül. Fő tételét eme rimes két sorban látjuk kifejezve: Ha sarlót vetsz gabonádba, Szálljon szíved önmagába! Részünkről itt teljesen feleslegesnek látjuk a főtételeknek még ezzel való megpótlását: és gondold meg, hogy. Feleslegesnek, mert magából a főtételből a *mert* kötőszó utána vetésével minden zökkenés nélkül eszközölhető a részelés ekképen: Szálljon szíved önmagába, mert 1. Isten adja az áldást a mezőre; 2. Isten adja az erőt a munkára; 3. Isten adja a pihenést a munka után. Ez azonban csekély hiba — ha hibának nevezhető. Több szavunk van a kettős textushoz. Nem vagyunk határozottan ellenségei a kettős textusoknak, de nem szeretjük. Lehet, hogy vannak körülmények, midőn némileg indokolható azoknak használata. Nekünk különben mindig úgy tetszik, hogy a megfelelő textus keresésének fáradságától akar menekedni az író. Mert hiszen nincs oly bő tárgy, melyre ha akarjuk, alkalmas szöveget nem nyujtana az írás. A jelen esetben épen semmivel sem indokolható. Hiszen mind a kettő ugyanaz. Ha Ján. Jel. 14. 15. egészen veszszük, ugyanazt a gondolatot kapjuk, mit a kettős szöveg nyújt. Népünk semmire sem figyel inkább, mint a prédikáció tárgyát képező szövegre. Templom után nem egy kegyes lélek előveszi még bibliáját, hogy a szöveget felkeresse. Két vagy több helyről vétetvén az: igen könnyen megtörténhetik, hogy a keresőt cserben hagyja emlékezete. Vagy már előbb elfeledvén: hozzá se fog annak felkereséséhez, a mi még valószínűbb. Pusztán már maga ez is elég fontos ok arra nézve, hogy az egy helyről vett textus mellett foglalnunk állást.

Még van egy megjegyzésünk. A bevezetés végén ezt olvassuk: „Ezek az ígék tulajdonképen arra a nagy aratásra czéloznak, a melyben mindnyájan az Ur csürrébe fogunk takaríttatni. De ma vegyük ezeket szó szerinti értelemben.“ Lehet-e, szabad-e ezt tenni? Szándékosan, tudva más értelmet adni az írás szavainak, helyes-e? Nem bocsátkozunk e kérdéseknek bővebb fejtegetésébe, de annyit mondunk, hogy a hol a szentírásban a szó szerinti értelem kétségen kívül ki van zárva: ott azt betű szerint mi legalább a világért sem magyaroznók. Miért? . . . Adja meg e kérdésre a választ a katolikusok írásmagyarázata.

A következő aratási beszéd szintén *evangélikus szerző, Tolnai József* munkája. Textus: Zsolt. 147. 12—14. Néhezen vártuk az aratás idejét, mert „az aratás eredménye nemcsak a mult fáradozásának szolgál jutalmául, hanem a jövő munkásságának is az adja meg lehetőségét.“ Milyen lesz aratásunk: ne kutassuk. E helyett nézzük meg: ki adta nekünk az aratás idejét, kinek köszönjük az aratást? Az első kérdésre természetesen nem kapunk feleletet. Mert hiszen magának a kérdésnek föltevése is felesleges volt. De még a másodikra sem; az első részben legalább nem. Itt arról van szó, hogy sokan magoknak tulajdonítják egyedül a munka jutalmát. Ekkép azonban csak a felfuvalkodott ember tehet. Hiszen árvíz, jégeső, aszály mind megsemmisíthetik a remélt jutalmat stb. A második részben ismét feltételetik a kérdés. A felelet: Istennek köszönhetjük a jutalmat. E rész aztán nem egyéb, mint doxologia, elég halvány vonásokkal ecsetelve Istennek gondozó jósága.

Parányi erőteljes fereg az ember, az tény, de azért tőle minden érdemet elvitatni még sem lehet. Méltó a munkás a maga bérére. A hű, kitartó szorgalomtól a jutalmat megtagadni — még alázatosságnak is túl sok. Igaz marad az mindig: ha a föld göröngyeit az Isten által adott esőn kívül saját verejtékeink is meg nem öntözik, — a jutalomra méltatlanok vagyunk.

Még egyet. Örömet érzünk mi is egyes kiváló világi írók műveiből a prédikációban, kiváltképen szívesen látjuk a költészet töről fakadt virágait. De jegyezzük meg, azok mégis csak virágok. Valamint sokkal jobban szeretünk az olyan kertben időzni, hol a virágokon kívül enyhet, árnyat adó fával is találkozunk: úgy az egyházi beszédekben is a virágokon kívül, termő, építő gondolatokat is szeretünk látni. Sőt megvalljuk: egy gyümölcsös kert, egy szűz erdő előttünk kedvesebb látvány, mint akármelyik angol park. Berzsenyi fohásza tagadhatatlanul remek költemény, — még sem találjuk helyén valónak itt-ott egész terjedelmében időzni. Magok a szavak: aether uránjai, zenith, nadir, azt hisszük fölmentenek a további megjegyzéstől.

A hatodik prédikáció a szerkesztők egyikének, a kiváló egyházi írónak, K. Tóth Kálmánnak munkája, Luk. 10. 38—42. alapján. Főtétele *Vallás és munka*. Ime itt már maga a főtétel híven, igazán megmutatja az ember rendeltetését. Egyetlen vonással lerajzolja látjuk az embert!

Magából a szövegből kinálkozó eszmék adják a bevezetést. Jézus bár a mennyekért élt, de a földről sem feledkezett meg, nem zárkózott el az élet mindennapi gondjai elől sem; ott találjuk mindenütt, hogy jelenlétével megszentelje a társadalmi életet. Egyik kezével az ég felé mutat, míg a másikkal szívéhez öleli az embereket, hogy őket oda magával felvigye. Szívesen időzött oly körben, a hol őszintén szerető szívek jóltevő melegét érezte, hol a keresztyén erényeket a *munka és élő* hit dicsőítették s emelték fel eszményi magaslatra... Ime itt a főtétel, minden zökkenés nélkül. De vajon részesülhetünk-e mi a bethaniai család örömeiben? lehet-e Jézus a mi házuk vendége? Igenis lehet. Vendégünk lesz ő, ha iránta való szeretetünket megszenteli 1. a munkásság, 2. az igaz vallásosság, 3. e két erényt *összeegyeztetnünk sikerül*. Látnivaló, hogy a fölosztás a két női alak különböző jellemén épül föl. A tárgyalás sem más, mint a két alak mesteri jellemzése. Az első részben látjuk a munkát Mártha személyében; a másodikban, a Jézus lábainál ülő Máriában az igazi vallásosságot. Megismerjük, mi a munka Isten nélkül, megtanuljuk, hogy ki Istenről megfeledkezik, géppé lesz, mint a melylyel foglalkozik. Megértjük végül, hogy e két erény csak együtt hoz áldást, mind a kettőt teljesítve teszünk eleget emberi rendeltetésünknek. Mesterei vonások, szép, erőteljes hasonlatok, tiszta, világos eszmemenet, keresztyéni melegség teszik e beszédet kiválónak.

(Folyt. köv.)

„*Olvasókönyv az elemi népiskolák V—VI. osztályai számára*“ című könyv küldetett be lapunkhoz. Örömmel vesszük fel e művet, mely a népiskola egyik igen fontos tantárgyával az olvasással, a tanulás és művelődés eme nélkülözhetlen eszközével foglalkozik. Örömmel, mert míg a népiskola majd minden tantárgyára nézve gombamódra jelennek meg a különféle kézikönyvek, addig egy-egy új olvasókönyvvel minél ritkábban találkozunk. A minnek okát különben abban kell keresnünk, hogy jó Olvasókönyv írása, vagy szer-

kesztése felette nehéz, oly nehéz, mint egy jó ABC megírása. Azt óhajtjuk ugyanis, hogy a növendékek az olvasókönyvből fejlettségükhöz mért olvasmányokat olvassanak. Ez által nemcsak képességek gyakoroltatik a folyékony, értelmes, kellően hangsúlyozott, majd a szépolvasásban, mely végre a tökély lehető fokára fejlesztetik, hanem egyszersmind fokról-fokra fejlődik értelmök, gyarapszik tárgyi és nyelvtani ismeretök, miközben nyelvérzékök élesedik, előadási képességek növekszik s kedélyök művelődik. Végre az elemi oktatás felső fokán oda törekszünk, hogy növendékeink megkedveljék a magánolvasást s rá is szokjanak arra. — Mindezt pedig csak oly olvasókönyv használata által érhetjük el, mely úgy tartalmi, mint alaki tulajdonságaira nézve kifogástalan.

Az előttünk fekvő Olvasókönyv Dezső Lajos által szerkesztve a „sárospataki irodalmi kör“ kiadásában jelent meg. Folytatását és befejezését képezi* az ugyan-ezen cím alatt a II-dik és III—IV-ik osztályok számára szerkesztett s a vallás- és közoktatásügyi ministerium által engedélyezett füzeteknek. — Főfeladata e könyvnek — szerkesztőnek az „Előszó“-ban tett kijelentése szerint is — az olvasás különböző fokozataiban való gyakorlás mellett a kedély- és nyelv-képzés s a nép gyermekének a népies nyelvkincs birtokába való bevezetése.

A kedélyképzéshez s a nyelv törvényeinek ismeretetéséhez anyagul példabeszédeket, közmondásokat, meséket, adomákat, mondákat ölel fel igen találóan — s általok az anyanyelv helyes használatán kívül arra is törekszik megtanítani a nép gyermekét, hogy miként rendezze be életét.

További célja a szerkesztőnek megvilágítani a gyermek előtt, hogy mily szükség van a rendszeres iskolázatásra, majd vágyat kelteni benne az általa való művelődés iránt. E célját ismeretterjesztő cikkek által igyekszik elérni.

A tananyagot annak megválasztásánál követett vezérgondolata szerint 396 lapon X. Rész-ben rendezte be. Közmondások, példabeszédek, a biblia és a költők jeles mondásaival kezdi, majd talányok, adomák, mesék és elbeszélésekkel folytatja. Ezután áttér az öntudatos nemzeti szellemtől áthatott történelmi, földrajzi s természeti képekre. Végre az emberélet után a legmagasabbra, az embernek Istenhez való viszonyára.

Célja végre szerkesztőnek ez olvasókönyvvel az emlékeztetgyakorlás s a gondolatoknak élőszoval és írásban való kifejezésében gyakorlás, vagyis a fogalmazási ügyesség megszerzetése. — A gyakorlás módjára nézve az egyes olvasmányok után tájékoztató utasítások vannak nyomtatva. S végül a „Függelék“-ben levelek és polgári ügyiratok miként való szerkesztésére 12 minta szolgál útmutatóul.

Az egész tömör, tartalmas mű két évre való tananyag, de bizonyára maga a szerkesztő sem véli azt két év alatt teljesen feldolgozhatónak, hanem valószínűleg az az eléggé nem dicsérhető számítása vezérelte, hogy e könyvvel az iskolát elhagyó tanulónak egy maradandó kincset biztosítson, melyből az meglelt korában is sok hasznosat s örömmel fog olvasgathatni. — De hogy e célját elérné, kételkedem, mert egy 80 krajczáros olvasókönyvet (ennyi az ára) nehéz megszerezni a nép gyermekének s bizonyára el fogják használni annak minden példányát — egymástól megvásárolva — a szétron-gyolódásig.

* Kivánatos lett volna az előbbieket beküldése által, a melyeknek pedagógiai és didaktikai szempontból nagyobb jelentőségök van s inkább megpróbálják az írókat s esetleg ki hívják a kritikát, az együttes ismertetést lehetővé tenni. Szerkesztő.

A könyv drágaságán kívül nem hallgathatom el azon nézetemet, mely szerint nem helyeselhetem, hogy a fogalmazás gyakorlására szolgáló útmutatás a gyermek kezén forgó könyvbe benyomassék. Szerintem még a VI-ik osztálybeli tanulónak sem szabad tudnia, hogy az ő tanítójának valaki más ad a tanításra utasítást. — Különben is nem épen magyarosan hangzanak az ilyen kifejezések: „Beemlézni, emlékezetből leírni, könyv szerint kijavítani“, vagy: „beemlézendő, emlékezetből leírandó s könyv szerint kijavítandó.“ Imitt-amott fordulnak elő az olvasmányokban tájszólások s a világosság, sőt az érthetőség rovására szolgáló kevésbé helyes szórendezések. Ezekről, valamint a valóban bosszantó sajtóhibáktól s a nagy részben apró, sűrű, szemrontó nyomástól a műnek mielőbb való megszabadítása igen kívánatos.

Egyébként az anyag legnagyobb része legkitünőbb íróink műveiből van összeállítva, a miért szerkesztő elismerést érdemel, valamint azért is, hogy nevezetesebb költőink rövid életrajzával is megismerteti alkalmilag a tanulót.

Egészen véve örömmel üdvözljük ez Olvasókönyvet s elismeréssel adózunk a szerkesztőnek, ki annak összeállítására vállalkozott és ki feladatát ily szép sikerrel oldotta meg.

Káposztás Imre,
főiskolai tanító.

Evangéliumi elmélkedések. Irta *Dicsőfi József.* A most megjelent 15. és 16. ivenek a példázatokat fejtegeti tovább szerző, fölvevén a Máté 13, 44—46; Luk. 15, 4—10; Luk. 13, 6—9; Máté 20, 1—16. szakaszokban lévő, tanulságos fejtegetésekre olyannyira alkalmas, s a szerző által céljához képest tudományos mélységgel föl is dolgozott parabolákat.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Tiszántúli egyházkerületi közgyűlés.

Egyházkerületünk őszi közgyűlésének idejére nézve a következő körlevelet bocsátotta szét főtiszt. *Kiss Áron* püspök úr az esperes urakhoz. Egyházker. főgondnok ömtsga akaratával egyezően egyházkerületünk őszi közgyűlésének kezdődő napját f. évi november hó 1-ére tűzöm ki. E napot előzőleg és pedig: október 28. és 29-én a folytatólagos lelkészképeségi vizsgák fognak azoktól kivétni, kik erre kötelezvék. Október 30-án a nt. esperesi kar a közalapi és államsegély kérvényeket fogja tárgyalás alá venni. Október 31-én az e. ker. tanügyi bizottság, nov. 1-én — tehát a gyűlés kezdetének napján — délután a segély-egyleti választmány, nov. 2-án d. u. pedig a segély-egyleti közgyűlés ülésez s az Andaházy-Szilágyi-féle intézetbe való fölvetel fog megejtetni. Egész tisztelettel kérem ennél fogva Nagytiszteletűségeket, hogy ezen idők kitűzéséről tudomást venni s ennek további közzétételéről mielőbb intézkedni méltóztassanak. A lelkészképeségi vizsgákat tevőket arra, hogy okt. 27-én d. u. 4 órakor előttem

jelentkezzenek, utasítani; valamint a közgyűlés elé tartozandó ügydarabokat a gyűlés megkezdése előtt — fennálló szabály szerint — 8 nappal, hogy tárgysorozatba vétethessenek, mely nélkül tárgyalás alá vehetők nem volnának: hozzám idejében beküldetni kérem. Isten áldása és kegyelme legyen velünk! Teljes tisztelettel vagyok Debreczenben, 1893. szept. 23-án *Kiss Áron*, püspök. — E püspöki körlevél kapcsában megjegyezzük, hogy az írásbeli dolgozatok tárgyai ugyanazok lesznek, melyek a szeptember 14-én tartott lelkészképeségi vizsgára annak idejében kitűzettek.

— **A debreczeni ev. ref. főiskolában** az 1893/4. tanév folyó október hó 2-dik napján reggeli 9 órakor az oratoriumban tartandó istenitisztelettel nyílik meg. Ennek megtartása után 10 órakor dr. Kovács Sándor akadémiai igazgató a főiskolai díszteremben megnyitó beszédet tart. Debreczen, 1893. szeptember 19. Az igazgatóság.

— **A dunántúli ev. reformátusok a király előtt.** Dunántúli egyházkerületünk a Kőszegen megjelent királyi Felség előtt e hó 17-ikén küldöttség útján mutatta be hódoló tiszteletét. A küldöttség nevében Pap Gábor püspök a következőleg szólt: „Császári és apostoli királyi Felség! Legkegyelmesebb urunk! A magyar nemzetnek lojalításáról s felséges uralkodója — mint a haza atyja iránti törhetetlen, önfeláldozásra is kész hűségéről a történelem tesz fényes tanubizonyságot. Magyarországnak evangélikus református vallású lakosai kevés kivétellel s a dunántúli evangélikus reformált egyházkerület tagjai kivétel nélkül mind magyarok, az őstől öröklött nemzeti erény ékesíti egyházunknak minden tagját s szívünket magas öröm dobogtatja, mikor fejedelmi erényekben oly gazdag királyunk körünkben megjelenik s alattvalói hűségünket nemcsak szavakkal, hanem ott és akkor, a hol és a mikor kell, tettekkel is bizonyíthatjuk. Ez az öröm jutott osztályrészül a dunántúli evangélikus református egyházkerület tagjainak, mikor felségedet — az uralkodói erények mintaképeül tekintett apostoli királyunkat — vitéz hadseregének gyakorlatai alkalmából egyházkerületünk területén üdvözölhetjük, alattvalói hódolatunkat bemutatathatjuk. Felsőged bölcsességének köszönhetjük azt az áldásos békét, a melynek égisze és olajága alatt úgy a haza, mint az egyház összes anyagi és szellemi erőit, az államok valódi nagyságának ezen főfő s nélkülözhetetlen tényezőit kifejtheti, s ha esetleg mégis a harcz mezején kellene felséged trónját s azzal együtt a haza érdekeit megvédenünk: küldőink nevében biztosíthatjuk felségedet, hogy mint hajdan őseink dicső elődének, Mária Terézia ő felségének uralkodása idejében, úgy ma és mi is egy szívvel és lélekkel hangoztatnók e szavakat: Vitam et sanguinem pro Rege nostro! Fogadja kegyesen felséged a dunántúli evangélikus református egyházkerület összes tagjai törhetetlen hűségének s minden áldozatra kész ragaszkodásának ismételt kinyilatkoztatását s azon szívből eredő óhajást, melyet nemcsak én, nemcsak a küldöttség tagjai, hanem egyházkerületünk harmadfélszázézer tagjai hangoztatnak, hogy felségedet — mint a koronája alatt élő népek millióit boldogító atyját s Magyarországnak alkotmányosan uralkodó királyát — a királyok Királya, az áldó Istenség törhetetlen testi és lelki erőben, fény, dicsőség s népei szeretete által övezetten az emberi élet

legszeleso hataraig eltesse, s magunk részere azt kerjuk, tartsa meg felsaged egyházkerületunket azon atyai kegyes jo indulataiban, melyek nek edességét s áldásos hatását oly sokszor érezzük, a melyre újból és újból érdemeket szerezni jövőre is teljes erővel igyekezünk." Ő felsége a püspök beszédere következőképen válaszolt: „Kedvesen fogadom a dunántuli evangélikus református egyházkerület hódolatát, melyet önök e kerület összes tagjai nevében oly hűséges és hazafias érzelmektől áthatott szavakban tolmácsoltak. Atyai jó indulatom irányukban változatlan marad s hogy azt jövőre is kiérdemelni óhajtják, örömmel veszem tudomásul. Fogadják egyébiránt személyemet illető jó kívánságaikért is őszinte köszönetemet.“ (Zajos éljenzés.)

— **A debreczeni ev. ref. főiskola akadémiai tanrendje** az 1893—94. tanév első felében. Előadó tanárok és tantárgyaik. A) *Hittudományi szakban.* Tóth Sámuel Symbolika heti 6 órán, Jézus élete heti 3 órán. Balogh Ferencz a theol. kar dékánja. Ker. egyháztörténelem (1-ső korszak) h. 3 ó. Ker. egyháztörténelem (3-ik korszak) h. 3 ó. Dogma történelem h. 3 ó. — Csiky Lajos Ker. erkölestan h. 4 ó. Gyakorlati biblia magyarázat és szónoklati gyakorlatok h. 4 ó. Egyház-szónoklattan h. 4 ó. — Dr. Erdős József, ujszövetségi szentírásmagyarázat (római levél) h. 4 ó. Ujszövetségi isagogika h. 3 ó. Vallásbölcselet (speculativ rész) h. 3 ó. — Sass Béla, ó-szövetségi írásmagyarázat h. 4 ó. Héber nyelv h. 3 ó. Ó-szövetségi theologia h. 3 ó. Arab nyelv (spec. coll.) h. 2 órán. — B) *A jog- és államtudományi szakban.* Buzás Pál, nemzetgazdaságtan h. 5 ó. Magyar pénzügyi jog h. 5 ó. — Liszka Nándor, alkotmányi és kormányzati politika h. 5 ó. Magyar alkotmány és jogtörténet h. 7 ó. — Dr. Kovács Sándor, akad. ig. római jog (Institucziók) h. 8 ó. Egyházi jog h. 7 ó. — Dr. Karsa István, magyar magánjog h. 5 ó. Peres és perenkívüli eljárás h. 5 ó. — Dr. Bacsoni Lajos, a jog- és államtudományi kar dékánja. Magyar közigazgatási jog h. 5 ó. Bevezetés a jog- és államtudományokba h. 2 ó. Európai államok statisztikája h. 3 ó. — Dr. Ozory István, büntető jog h. 5 ó. Osztrák magánjog h. 6 órán. — C) *A bölcsészeti szakban.* Dr. Török József, közegészségtan h. 2 ó. Törvényszéki orvostan h. 2 ó. Ember-élettan h. 2 ó. — Balogh Ferencz, angol nyelvtan (kezdőknek) h. 3 ó. Angol mondatlan és Byron „Childe Harold“ olvasása (haladóknak) h. 2 ó. A debreczeni ref. kollégium története (sp. coll.) csütörtök d. u. 5—6-ig. — Joó István tanítóképezdei igazgató tanár. Tanítási módszertan h. 2 ó. Neveléstan h. 3 ó. — Géresi Kálmán, legújabb kor történelme (1830—70.) h. 4 ó. Diplomatika h. 4 ó. — Dr. Erdős József, német nyelv és irodalom (sp. coll.) h. 2 ó. — Dr. Öreg János, bölcsészet történelme (ó- és középkor) h. 4 ó. Jogbölcselet heti 6 ó. Bölcsészeti erkölestan heti 2 ó. Aristoteles etikája heti 2 órán (sp. coll.). Francia nyelv (kezdőknek) heti 2 ó. (haladóknak) heti 2 ó. — Mácsai Sándor ének- és zenetanár. Egyházi és műéneklés heti 2 órán.

— **Egy református tanító ünnepeltetése.** A nádudvari ref. egyház és iskola nyugalomba vonult derék „rektorának“ *Bodnár Jánosnak* életrajzi adataiból érdekes és érdekes lesz néhánynak közlése azon alkalommal, hogy koronás ezüst érdemkereszttel királyi kegy is kitüntette felszázados közpályája sikereit. Bodnár János született 1820. július 26-án Ragályon Gömörmegyében, egyszerű földmives szülőktől. Az elemi iskolában feltűnő tehetsége megnyitották előtte a sárospataki gymnasium termeit. Az itt megkezdett tanulmányokat a losonczy főiskolában fejezte be és Losonczról hívták meg 1842.

elején a népes pelsőczi ref. egyház népiskolájához. Már egy év mulva Gömörmegye közönsége is fölismerte a lelkes ifjúnak kiváló hivatását a nevelés terén: ösztöndíjjal tüntette ki és elküldötte a tolnai kisdedovóképezdébe, hol a geniális Wargha Ferencz kitünően szervezett és igazgatott intézetet tartott gr. Festetich Leó áldozatkészségéből fenn. A pelsőczi ref. egyház bizonyítványa „gyásznak“ jelzi az ifju tanító távozását, mert „magát oly nemesen visel“, a gyermekeket „oly csudasikerrel és szeretettel nevel“, hogy „tisza erkölce, korához mért tudományossága és humánus lelke feledhetlen.“ Hogy két évi tanulmánya mily sikeres volt, tanúsítja a „dicséretes“ oklevél, mely szerint szintén „lelki szelidséggel“ és ügyes gyakorlattal tünt ki. E kiváló hivatottsága szép munkateret vívott számára ki: megválasztották Máramaros megye „példányóvodájának“ nevelőjéül. M.-Szigeten öt esztendeig volt a nemzeti művelődésnek oly lelkes „előörse“, hogy 1850-en az intézetet föntartó testület megsemmisültekor nyert bizonyítványként egyaránt kitünt „szakavatottságával, dicséretes készségével és a gyermekekhez illő szolid bánásmódjával.“ A Gondviselés 1850-ben Szoboszlóra, majd 2 év múltán Nádudvarra vezérelte a ref. egyház iskolájához. Azóta negyven évig „kitünő eredménnyel s lankadást nem ismerő buzgósággal“ „az egész gyülekezet tiszteletét, szeretetét megnyerte“, „elismerés, hála kísérek őt“ jól megérdemelt nyugalmanak csöndes magányába. „Erdeimeinél csak szerénysége nagyobb, — minden kitüntetés elől óvatosan kitért mindenkor. De már két tizede, hogy egyházközségének bizalmát nem háríthatja el, a presbiteriumnak böles és buzgó tagja levén. Most pedig, hogy nyugdíjaztatott, nem háríthatta el a legmagasb királyi kegyet, mely érdemkereszttel kitüntetésre méltatta. — Hajdumegye népes gyűlésén díszíté ez érdemkereszttel föl a derék népnevelőt gróf Degenfeld József főispán, egyszersmind a kitüntetett ref. egyházi tisztviselőnek főgondnoka. A dekorálás és elzugott tüntető éljenzés után a kir. tanfelügyelő körülbelül ily szavakkal üdvözölte a derék aggastyánt: „A tankerület nevében üdvözlésre kértem és nyertem szót. Hogy a tankerület fél századon át apostolkodó népnevelőjének apostoli Királyunk ő Felsége által legkegyelmesebb kitüntetését a vármegye tekintetes közönsége ünnepli, az talán szokatlan, de bizonyára époly természetes. Mert nem esetleg, vagy léha ötlet szülte azt a törvényt, mely a vármegyék közigazgatási és önkormányzati területével azonosan vontta meg a tankerületek határait: a népoktatás igazgatása és fejlesztése bölcs czélzattal beillesztették a vármegyei önkormányzat hatáskörébe. Így bár közvetlenül egyházának és a tankerületnek, de egyszersmind a vármegye nagy közönségének is kitünő szolgálatokat tett az ünnepezt agg néptanító azzal a fél századot meghaladó hű munkássággal, a minek érdemeit közvetlen egyházi hatósága sokszoros elismeréssel, az államkormány fölterjesztésére pedig ő cs. és apostoli királyi felsége legkegyelmesebb kitüntetéssel méltányolta, és a minek a népiskolai oktatás terén elért sikereiről főispán úr ő méltósága olyan megtisztelően nyilatkozott, hogy nekem azokat itt újra méltatnom fölösleges volna. E helyett tehát a nevelésügy más terén felszázad távolából visszragyogó érdemért üdvözlöm én Önt, Tekintetes Tanító úr. Épen felszázada, hogy Ön, már nagy elismerés közt működő pelsőczi ref. tanító, Gömör vármegye lelkes közönségének ösztöndíjjal kitüntetve a messze Tolnára zárandokolt, hogy Wargha Ferencz kitünő paedagogusunk vezetése alatt a kisdednevelés avatott munkásává képezze magát ki. Két év mulva már az ország egyik legrégibb

és legkiválóbb kisededóvó intézetének élén állott M.-Szigeten. Nemzeti művelődésünk ez előrsi állomását s vele együtt az Ön kisednevelői pályáját a leveretett szabadságharc megsemmisíté: akkor vezette Önt a Gondviselés tankerületünkre, előbb H.-Szoboszlóra, majd Nádudvarra, hol teljes 40 esztendeig tanítóskodott. Most, hogy megérdemelt nyugalomba vonulásakor a fejedelmi kegy bibora fényt áraszt félszázad érdemeinek ormára, a lenyugvó és a fölkelő napnak egyenlő fénytünete lelki szemeink elé tárja nemcsak az Ön 52 éves közpályáját, hanem azt az ébredő jövőt is, mely a kisednevelés napját felhozza. Midőn Önben a tolnai kisednevelők apostolseregének utolsó Mohikánját ünnepeljük: immár törvényszabta hivatásává lett a vármegyéknek a kisedóvás áldásainak minden községben elterjesztése. Ez az elégtétel jutalma az Önök első apostoloskodásának és kötelességbresztője a tankerületeknek. Az eszme ime az idők teljességében testet ölt: nyugalomra térhet az agg Simeon. Elvezze a nyugvás örömét Tekintetes Tanító ur vidám öregség messze-messze határáig. — A Gönczy-egylet Otthonában velt folytatása és a főispán disztribúcióján volt befejezése a szives ovációknak. Ott a Gönczy-egylet és az Alsó-Szabolcs-Hajduvidéki ref. tanítóegyesület elnökei gratuláltak a jelen és távollevő pályatársak nevében a jubiléumnak. A „Bikában“ rendezett közbeszédben pedig Kovács Lajos képezői tanár szép felköszöntője után fényes jelenet vont glóriát a szerény népnevelő alakja köré: a főispán és főgondnok házigazda, a főt. ref. püspök úr, dr. Wolafka Nándor róm. kath. vál. püspök, a közös hadseregbeli és honvéd törzsiszték és a világi hivatalok főnökei vették körül kitüntető nyájassággal az „agg Simeont.“ Sok ily férfiút és sok ily jelenetet hazánknak, egyházunknak! t...ó.

— **Adományok a debreczeni egyetem alapjára.** Több újabb adományról értesíthetjük ismét olvasóinkat, melyek mind a prof. áldozatkészség fölemelő példái. *Horthy István*, heves-n.-kunsági egyh. m. gondnok, kenderesi nagybirtokos, 1000 koronát ajánlott föl a debreczeni és kolozsvári fakultások alapjára. — A *h.-szoboszlói* iskolaszék kimondta, hogy az ottani presbyteriumnak javasolni fogja, hogy ez, mint erkölcsi testület legalább 200 koronás évi alapítványt tegyen a Debreczenben felállítandó bölcsészeti fakultásra. Ugyanennyi összeget remélnék a várostól, s a közönség körében is gyűjteni fognak. — *N.-K.-Madarason*, hol az egyházközség már 200 frtos alapítványt tett, Csiky L. mult vasárnapon ott végzett egyházsónoki működésére újabb 120 frt gyűlt össze, melyben benne van Farkas Sándor városi főjegyző 100 frt alapítványa. A tulajdonképeni gyűjtések még ezután indulnak meg. — *Nagy Gyula*, debreczeni felsőbb leányisk. ifju vallástanár főt. Kiss Áron püspök úrnál 100 frtról szóló alapító levelet nyújtott be. — A *m.-szigeti* ev. ref. egyházközség f. hó 23-án tartott egyháztanácsi ülésén Szöllősy Antal kir. tanácsos főgondnok 100 frtot ajánlott fel a debreczeni protestáns egyetem javára, az egyháztanács pedig kimondotta, hogy gyűjtést indít a hívek között s a begyűlt összeget 200 forinttra saját pénztárából kiegészíti. — A *lisa-dobi* ev. ref. egyház, melynek a hivatalnok használatában levő földjein kívül egyetlen talpalatnyi földje nincs, sem másnemű vagyonnal nem bír: a debreczeni bölcsészeti fakultás részére 100 frt alapítványt tett, azon kívül, hogy az egyház hívei is fel lettek hívva az adakozásra. Ez úton is remény van arra, hogy az egyház tagjai szegénységök daczára is megteszik a tőlök telhetőt, levén előttök jó példaadó lelkész és az iskola rektora, kik a jelzett célra 10—10 forintot adományoztak. —

A „Prot. Egyh. és Isk. Lap“ hallomása szerint pedig *N.-Körösön* mintegy 1500 korona gyűlt össze a debreczeni és kolozsvári fakultásokra.

— **Lelkészválasztás.** A kölcei egyházközség mult vasárnapon *Gulya György* érmihályfalvai segédlelkészt egyhangulag választotta meg lelkészévé. Örömmel gratulálunk e szép választáshoz, s Istennek minden áldását kívánjuk úgy az ifju lelkészre, mint a gyülekezetre, melynek ő lelki vezére leend.

— **Halálozás.** Dr. Ozory Istvánt, jogakadémiánk tanárát, súlyos csapás érte, elvesztvén f. hó 27-én édes atyját, *Ozori és Kohanóczy Ottlik Ákost*, Nógródmegye volt alispánját. Legyen nyugodt a súlyos betegségben elhunyt agg síri álma! Barátunkat pedig vigasztalja a jók részvéte.

— **Iskola megnyitás.** A kis-ujszállási ev. reform. főgymnasiumban f. hó 18-án a helybeli ref. templomban tartott szép megnyitási ünnepélylyel kezdetüket vették a kolerajárvány miatt elhalasztott előadások. Az emelkedett hangulatu és Kis-Ujszállás városára nézve a 7-ik osztály megnyitása folytán messze időnkig emlékezetes ünnepély megérdemli, hogy lefolyásáról röviden megemlékezzünk. Miután a szokatlanul nagyszámu közönség, élén az iskola, az egyház és város előjáróival, s az összes tanuló ifjuság az ünnepi harangok zugása közben megtöltte a templom tágas hajóját, az ifjusági énekkar szívet emelő összhangos énekkel vezette be az ünnepély programját. Majd nagytszt. Gulyás Lajos úr, mint a gymn. igazgató tanács elnöke, fenkölt szellemű imában kért áldást az új korszakot kezdő, s a Kis-Ujszállás által drága kincséül féltékeny gonddal őrzött, s kedves gyermekként szeretettel, áldozatkész odaadással ápolt tanintézetre. Ezután Pruzsinszky Pál igazgató költői lendülettel előadott magvas beszédben vázolta a nagy feladatot, melyre a főgymnasium hivatva, a szép jövőt, melyre képesítve van, s az előjárók, a jelenlevő közönség, a tanuló ifjuság lelkes apostrophálásával megnyitotta a tanévet. Ezt követte az iskolai fegyelmi szabályok felolvasása, melyeket nagytszt. Gulyás úr egyebek közt a következő szép szavakkal vésett a tanuló ifjuság lelkébe: „Ne nézzétek, ne tekintsétek tehernek, nyugnek e szabályokat, mert nem azt czélozzák, hogy benneteket megkössenek, megnyűgözzenek, hanem azt, hogy általuk szép ifjuságtok szabadságával élni tudjatok. Oly bilincsek ezek, melyeket viselvén, nem rabság, de igazi szabadság lesz osztályrészetek. Nézzétek az égbolt hatalmas csillagait, égitesteit. Mily megmérhetlen nagyságuk mi hozzánk képest! Pályájuk a világ-úrben vezet, melynek határa, széle nincs: mégis valamennyi kimért úton, szabott határok között mozog, s szabadságát épen e korlátozásnak köszöni. A mint egyszer valamelyik előirt útból kizökken, megbontván a világrendet, elveszti szabadságát is, mert más égitestekbe ütköztvén, megsemmisül. Ne irigyeljétek a légmadarát sem — azt hívén, hogy repülésének határ szabva nincs, mert a légkör legmagasabb rétegébe életének veszélyeztetése nélkül ő sem repülhet.“ Mielőtt a záróima buzgó hangjai, s az ifjuság karéneke befejezték volna a szép ünnepet, ugyancsak az igazgató tanács elnöke bemutatta a közönségnek a tanári kar ujonnan választott tagjait. Templom után még szűkebb körben nagytszt. Dorogi Lajos esperes úr intézett a tanárokhöz szívhez szóló meleg üdvözlő beszédet, kérve, buzdítva őket, hogy a szép fejlődésnek indult, már is közel 200 tanulóval, nem sokára fényes palotával bíró intézet fölvirágzását egyetértve, karöltve a város egész közönségével igyekezzenek megvalósítani. sz. b.

Szerkesztői üzenetek.

T. L. Sz-r. Jövő számban jó. — *T. L. T.-D.-b.* A templom-avatásokról való hír ezen számból kiszorult. — *B. I. S.-Sz-gy.* Szintén.

TARTALOM-JEGYZÉK: Egyháztársadalmi életünk. Cs. L. — A szatmári prot. irodalmi kör. Biki Károly. — Tárca: Tek. Palóczy László Ur, Borsod Megye 2-dik Alispánjának a Közgyűlésen 1841. Február 17-dikén a Vegyes házasság ügyében, Orczy János szónoklata után mondott Beszéde. — Közéletünk: A boros-sebesi király-imádság. — Baptisták-e hát? Tóth József. — Nyilatkozat. Soltész János. — Irodalom. — Külfönlélek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Felelős szerkesztők és laptulajdonosok:

CSIKY LAJOS és Dr. BACZONI LAJOS.

Pályázat.

A boldog emlékezetű *Nagy József*-féle alapítványból 500 forint ösztöndíjra pályázat nyittatik.

Ezen pályázatnál megkivántatik, hogy:

1. az illető pályázó ifju magyar ev. reformált vallású s a felsőbb tudományokat a *debreczeni* főiskolában végezte legyen.

2. Kitűzött pályájának a lelkészinek vagy tanárinak kell lenni.

3. Szükséges, hogy a bölcsészeti s hittani tudományokon kívül, a latin nyelvben annyira jártas legyen, hogy a *római classikus* írókat jól értse; mit hogy jól ért, úgy azt, hogy a görög nyelvtanból kitűnő osztályzata van, érettségi bizonyítványával igazolni kell.

4. Megkivántatik pályázótól, hogy az élő nyelvek közül a német nyelvet teljesen értse s egész folyékonyssággal beszélje; a francia nyelvből is birjon oly előkészülettel, hogy a könyveket jól értse. Ez utóbbiakra nézve is elengedhetlen szabályul tüzetvén ki, hogy ezek is illetékes és tekintetbe vehető bizonyítványokkal igazoltassanak.

Az ekként felszerelt, másként figyelmen kívül hagyandó pályázati kérvények *folyó évi november 1-ig* főtiszt. *Kiss Áron* püspök és alapítványi egyik elnök urhoz lesznek betérjesztendők.

Debreczen, 1893. szept. 30.

Tóth Sámuel,

bizottsági jegyző.

Pályázat tanári állomásra.

A *székelyudvarhelyi* ev. ref. kollégiumi főgimnáziumban egy *német és magyar nyelvi s irodalmi* új rendes tanszékre, melyet az erdélyi ev. ref. egyházkerületi közgyűlés választás folytán fog betölteni, ezennel pályázat hirdettetik. Előnye lesz annak, ki a francia nyelvnek, mint rendkívüli tantárgynak tanítására is képes.

E tanszékkel a következő javadalmazás jár: Készpénz fizetés 1000 (egyezer) frt, évnegyedként előre fizetve; két ízben 100—100 frt ötödéves pótlék és 200 frt szálláspénz.

A megválasztott tanár, ki állomását az 1894—95-ik év kezdetén tartozik elfoglalni, úgy a közös, mint a helybeli özv. árvai gyámintézetnek kötelezett tagja.

Pályázni kívánók kellően felszerelt pályázati kérvényeiket, melyekben vallásuk, életkoruk, tanári képesítettségek, állapotuk és katonai szolgálati viszonyuk okmányokkal igazolandók, f. évi decz. 15-ig Kolozsvárrt, az erdélyi ev. ref. egyházkerületi Igazgatótanácshoz nyujtsák be.

Az erdélyi ev. ref. egyházker. ig. tanácsától

Kolozsvárrt, 1893. szept. 24.

Elnök helyett:

Szász Béla,

ig. tanácsos.

Parádi Kálmán,

tanügyi előadó.

1—2

Pályázat

a békés-bánáti ev. ref. egyházmegyébe bekebelezett *körös-ladányi* ev. ref. egyház segédlelkész-tanítóságára.

Fizetés: 1. 112 frt készpánz. — 2. 3600 liter búza és 1200 liter árpa, az egyház magtárából kimérve. — 3. 18 hold föld (1200 ölével) egy tagban, melynek jelenlegi haszonbére 200 frt, s 5 kocsí szalma; a föld adóját az egyház fizeti. — 4. Ismétlő iskolások oktatásáért a község pénztárából 55 frt. — 5. Tisztességes 3 szoba lakásul.

Kötelességei: a IV., V., VI-ik elemi leányosztályok tanterv szerinti oktatása; — úrvacsora vételkor a pohár osztása; — kánonika órák végzése; — rendes lelkész akadályoztatása esetén a lelkészi teendők ellátása.

Pályázhatnak theológiát végzett egyének is. Pályázók kérvényeiket 1893. okt. 14-ig az ev. ref. lelkészi hivatalhoz küldjék be.

Elválasztott segédlelkész-tanító 1 évi sikeres működés után állandósíttatik.

Körös-Ladány, 1893. szept. 20.

As egyhástanács.

2—2